

چشم انداز قیمت نفت در ۲۰۰۸

کریسمس و کابوس قیمت

از نظر اکثر تحلیلگران بین المللی، رفتار آپک همچنان بزرگترین متغیر مؤثر بر قیمت های نفت در بازارهای جهانی طی سال ۲۰۰۸ خواهد بود.

سال ۲۰۰۷ با ثبت چندین رکورد در تاریخ جهانی قیمت های نفت به پایان رسید و جهان در حالی وارد سال ۲۰۰۸ می شود که بیشتر پیش بینی ها حاکی از تداوم شرایط موجود در بازار نفت و افزایش قیمت ها در سال جدید خواهد بود. قیمت نفت به طور متوسط در سال ۲۰۰۳ به ۳۷/۵ دلار، در سال ۲۰۰۴ به ۴۷/۵ دلار، در سال ۲۰۰۵ به ۵۶/۷ دلار و در سال ۲۰۰۶ به ۶۶/۲ دلار در هر بشکه رسید. در سال ۲۰۰۷ نیز تا اوایل ماه دسامبر، متوسط سالانه قیمت نفت رقمی در حدود ۷۲/۵ دلار در هر بشکه بود. اما آیا اولین رقم سمت چپ قیمت نفت در سال ۲۰۰۸ معادل ۸ خواهد بود؟ در حال حاضر برخی کارشناسان فکر می کنند این اتفاق در سال ۲۰۰۸ روی خواهد داد. بانک سویسته جنرال و دوپچه بانک، از جمله مراکز هستند که متوسط قیمت نفت در سال آینده را رقمی معادل ۸۰ دلار در هر بشکه ذکر کرده اند.

تداوم رشد تقاضای نفت، محدودیت ظرفیت های عرضه و تعداد سرمایه گذارانی که از ضعف ارزش دلار در برابر سایر ارزهای مطرح بین المللی آسیب دیده اند، از جمله دلایلی است که کارشناسان برای رشد قیمت نفت در سال آینده به آن استناد می کنند. بر اساس نتایج آخرین نظر سنجی که رویترز از مراکز و کارشناسان فعال در حوزه صنعت نفت انجام داده است، متوسط قیمت های نفت در سال جدید میلادی رقمی معادل ۷۴/۴ دلار در هر بشکه خواهد بود. هر چند این رقم کمتر از رکوردهای ۱۰۰ دلاری است که در سال ۲۰۰۷ ثبت شد، اما بالاتر از متوسط

موجب کاهش رشد تولید منابع (اعم از نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده و مجرب و نیز تجهیزات و ماشین آلات) شده و این امر، علاوه بر افزایش هزینه های پروژه های بالادستی، کمبود در تأمین و تجهیز منابع لازم را ایجاد کرده است. این در شرایطی است که الزام دولت به اجرای لایحه نظام هماهنگ پرداخت در صنعت نفت موجب هشدار برخی کارشناسان در خصوص از دست رفتن منابع ارزشمند انسانی در این صنعت شده است. هر چند مهندس نوذری و کردان، قائم مقام وی، در این زمینه اطمینان لازم را به فعالان صنعت نفت و

بدنه کارشناسی داده اند، اما بروز نگرانی در میان نیروهای انسانی صنعت نفت که هر یک در حوزه کاری خود از نخبگان صنعتی کشور محسوب می شوند، غیر قابل انکار است.

به این مسأله باید تلاش برخی دولت ها برای اعمال شدیدتر تحریم های اقتصادی بر علیه ایران را نیز افزود. هر چند ایران تاکنون توانسته است با جایگزینی شرکای شرقی، حتی الامکان جای خالی برخی شرکت های غربی را در صنعت نفت خود پر کند، اما کاهش رقابت در مناقصات به محدودتر شدن گزینه های موجود منجر شده است. از طرف دیگر، شرکت های نفتی غربی نیز با استفاده از کانال های مختلف، علاقه مندی خود به تداوم حضور در صنعت نفت ایران را پنهان نکرده اند.

رشد شدید تقاضای داخلی برای انرژی های مختلف از جمله فرآورده های نفتی و گاز طبیعی نیز از دیگر چالش های فراروی نوذری است. در حالی که گاز طبیعی به سوخت غالب در سید انرژی کشور تبدیل شده و ایجاد خطوط انتقال گاز و شبکه های توزیع آن در دوردست ترین نقاط کشور، یکی از پر رونق ترین فعالیت های صنعت نفت به شمار می رود، رشد دو رقمی تقاضای گاز طی سال های اخیر، نسبتی با رشد تولید نداشته است. صنعت گاز همچنین هنوز فاقد امکانات لازم برای ذخیره سازی گاز است که این خود عاملی در جهت مشکل عرضه پایدار این سوخت استراتژیک محسوب می شود. در بخش فرآورده های نفتی نیز هر چند، سهمیه بندی - بر اساس آمارهای رسمی منتشر شده - توانسته است تا حدی به تعدیل ارقام رشد تقاضای سالانه منجر شود، اما الزام دولت به ارائه بنزین با قیمت آزاد، این چشم انداز را ایجاد کرده است که تقاضا می تواند با تجربه یک دوره تعدیل، مجدداً و این بار در قیمت های، جدید به روندها و رشدهای سابق بازگردد. ■

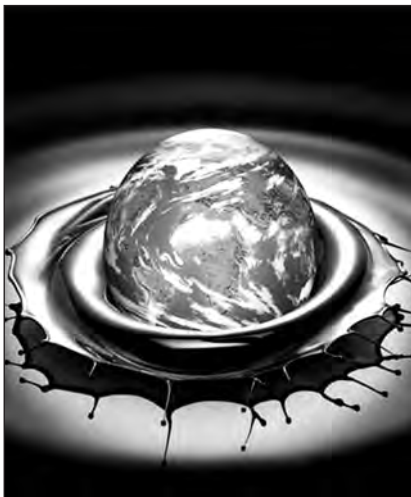
دوران مسؤولیت چهار ساله در وزارتخانه های صنعتی، راهبردی و کلیدی مانند وزارت نفت، دوره ای بسیار کوتاه محسوب می شود، مهندس نوذری حداقل در شرایط فعلی تنها حدود دو سال و

نیم فرصت دارد تا به اجرای دیدگاه های دولت نهم در صنعت نفت بپردازد. از سوی دیگر، کندی ایجاد شده در مجموع فعالیت های صنعت نفت با در نظر گرفتن اینرسی شدید که جزء ماهیت فعالیت های صنعتی در ایران محسوب می شود، این الزام را ایجاد کرده است که نوذری با سرعتی مضاعف و به نوعی، با تمام توان خود به عادی سازی فرآیندها و سرعت پیشرفت

پروژه ها بپردازد. به این امر باید نگاه تیزبین و حساسیت های ایجاد شده در دستگاه های نظارتی و بازرسی کشور ناشی از برخی عملکردها و شاید برخی فضا سازی ها را نیز افزود. صنعت نفت باید با سرعت به جبران عقب ماندگی های خود به خصوص در بخش بالادستی بپردازد و همزمان نیز باید جوابگوی نهادهای نظارتی مربوطه باشد. در این شرایط، منافع ملی اقتضا می کند که دستگاه های نظارتی، در عین حفظ کنترل و نظارت خود، با تخصصی تر کردن نظارت ها و استفاده از خدمات بازرسان و حسابرسان حرفه ای آشنا به صنعت و روندهای آن، حداقل انرژی جانبی را از سیستم به این امر تخصیص دهند.

چالش های تولید با نفت ۱۰۰ دلاری

از سوی دیگر، افزایش قیمت های نفت در حالی که در شرایط عمومی برای اقتصاد ملی، یک فرصت بی نظیر محسوب می شود، اما تجهیز منابع و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری لازم برای توسعه ظرفیت های بالادستی، صنعت بین المللی نفت را با دشواری بیشتری همراه کرده است. کمبود منابع انسانی، ماشین آلات و تجهیزات برای توسعه ظرفیت های تولیدی در زمانی که نفت، قیمت های نزدیک به سه رقمی را تجربه می کند به سهولت امکان پذیر نیست. هم اکنون بسیاری از کشورهایی که دارای منابع نفتی با توجیه اقتصادی پایین بودند، به جرگه تولیدکنندگان پیوسته اند و میداین نفتی پراکنده ای که در اقصی نقاط جهان به دلیل ناچیز بودن میزان ذخایر قابل بازیافت آن با قیمت های قبلی، مورد توجه شرکت های نفتی نبودند، اکنون در حال توسعه است و دکل های حفاری با ارقام سنگین اجاره روزانه برای حفر چاه های بیشتر توسعه ای و تولیدی به سمت میداین نفتی در حرکت هستند. به این نکته باید این واقعیت را نیز افزود که پایین بودن قیمت های جهانی نفت طی سال های گذشته،

نفتی مصرفی در این کشورها دانسته است. مؤسسه گلدمن ساکس از دیگر گروه‌هایی است که با تجدیدنظر در برآوردهای خود از قیمت نفت در سال ۲۰۰۸ آن را به دلایلی مانند عدم اطمینان فنی و سیاسی افزایش داده است. بر اساس گزارش این مؤسسه، متوسط قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت (WTI) در سال ۲۰۰۸ با ۱۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل، به ۹۵ دلار در هر بشکه بالغ خواهد شد. در این گزارش، متوسط قیمت آتی نفت خام وست تگزاس در بورس کالای نیویورک به ۱۰۵ دلار در هر بشکه (به طور متوسط) بالغ خواهد شد. تحلیلگران این مؤسسه، افزایش هزینه‌های تولید نفت و عدم اطمینان در خصوص مسایل فنی و سیاسی را عمده‌ترین دلیل برای تجدیدنظر در برآوردهای قبلی خود ذکر کرده‌اند. ■

این زمینه بسیار امیدوار است. مازاد ظرفیت تولید این سازمان در سال ۲۰۰۸ میلادی به رقمی در حدود ۲/۳۷ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که این رقم، بالاترین میزان ظرفیت مازاد تولید آن از سال ۲۰۰۲ تاکنون و دو برابر مازاد ظرفیت تولید آپیک در ۳۰ سال اخیر است.

گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، همچنین حاکی از تداوم شرایط ساختاری است که منجر به افزایش‌های اخیر در بازارهای جهانی نفت شده است. بر اساس این گزارش، رشد تقاضا در سال ۲۰۰۸ میلادی معادل ۱/۹ میلیون بشکه در روز خواهد بود. این افزایش در سال ۲۰۰۷ رقمی معادل یک میلیون بشکه در روز بود. گزارش آژانس، این میزان افزایش را ناشی از تداوم رشد اقتصادی در چین، هند و خاورمیانه و تداوم پرداخت یارانه به فرآورده‌های

قیمت‌هایی است که در اوایل سال قبل پیش‌بینی شده بود. کارشناسان یاد شده، در عین حال افزوده‌اند که وقوع رویدادهایی مانند طوفان، مناقشات ژئوپلیتیک یا حملات تروریستی می‌تواند به راحتی، قیمت‌ها را مجدداً به مرز ۱۰۰ دلار و بیش از آن برساند.

از سوی دیگر، بانک سیتی‌گروپ در تازه‌ترین برآورد خود از قیمت‌های نفت در سال ۲۰۰۸ میلادی، برای سومین بار، در برآوردهای خود تجدیدنظر کرده و آن را به ۸۰ دلار در هر بشکه رسانده است. بر اساس برآورد این بانک، متوسط قیمت نفت در سال ۲۰۰۹ با ۱۰ دلار افزایش در مقایسه با برآورد قبلی، رقمی معادل ۷۵ دلار برای هر بشکه ذکر شده است. به گفته جیمز نیل، تحلیلگر این بانک، ریسک‌هایی که در عرضه تولیدکنندگان نفت غیر آپیک وجود دارد و رفتار آپیک که نشان‌دهنده گرایش این سازمان در دفاع از قیمت‌های بالاتر نفت می‌باشد، به حفظ قیمت‌های این کالا در سطوح بالاتر در میان مدت و کوتاه مدت منجر خواهد شد. حفظ سطح تولید این کشورها در نشست اخیر آپیک در عربستان بدون توجه به درخواست‌های کشورهای صنعتی، به خصوص ایالات متحد، گواهی بر این مدعا است.

کاهش ذخیره‌سازی‌های نفتی، افزایش قیمت نفت

در پی اعلام حجم ذخیره‌سازی‌های نفتی آمریکا که حاکی از کاهش بیشتر از حد انتظار بود، قیمت نفت افزایش یافت.

می‌رفت به حدود ۱/۶ میلیون بشکه کاهش باید. قابل ذکر است، این میزان در مقایسه با اواخر ژوئیه سال جاری و مدت مشابه سال قبل به

ترتیب ۱۶ و ۹ درصد کاهش نشان می‌دهد. سطح ذخیره‌سازی‌های فرآورده‌های میان تقطیر (شامل سوخت حرارتی) آمریکا با ۲/۱ میلیون بشکه کاهش به ۱۲۹/۴ میلیون بشکه رسید، در حالی که انتظار می‌رفت حدود ۵۰۰ هزار بشکه کاهش یابد.

استقرار یک توده هوای سرد در شمال شرقی آمریکا - که بزرگترین بازار سوخت حرارتی این کشور می‌باشد - یکی از عوامل اصلی افزایش تقاضا و کاهش سطح ذخیره‌سازی این فرآورده‌ها بود.

براساس گزارش واحد اطلاعات و اخبار ماهنامه «اقتصاد ایران»، در ۹ آذرماه سال جاری، یک بشکه نفت صادراتی کشورمان در بازارهای بین‌المللی به قیمت میانگین ۸۵/۷۳ دلار معامله شده است.

در آخرین خبرها قیمت نفت در بورس‌های آتی بین‌المللی (نیویورک و لندن) به بیش از ۱۰۰ دلار افزایش یافته است.

در بازار نایمکس (NYMEX) نیویورک، قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت (WTI) برای تحویل در ماه فوریه با ۷/۱۶ دلار افزایش به ۹۱/۲۴ دلار رسید. این قیمت در طول معاملات روز قبل تا سطح بشکه‌ای ۹۲/۳۵ دلار صعود و تا بشکه‌ای ۸۹/۷۰ دلار نیز افت کرده بود. در همین بازار، قیمت سوخت حرارتی برای تحویل در ماه ژانویه با ۴/۳ سنت افزایش به ۲/۶ دلار در هر گالن بالغ شد.

در بازار ICE لندن، قیمت نفت خام برنت دریای شمال برای تحویل در ماه فوریه با ۱/۳۶ دلار افزایش به ۹۱/۴۸ دلار در هر بشکه رسید. قیمت این نوع نفت خام بین ۸۹/۷۵ تا ۹۲/۲۷ دلار در نوسان بود. اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) اعلام کرد، سطح ذخیره‌سازی‌های تجاری نفت خام این کشور در هفته منتهی به چهاردهم دسامبر با ۷/۶ میلیون بشکه کاهش به ۲۹۶/۶ میلیون بشکه رسید، این در حالی است که انتظار

قیمت نفت خام ایران در مناطق مختلف *

منطقه	نفت سبک	نفت سنگین
آسیا	۸۷/۰۴	۸۳/۸۵
شمال غربی اروپا	۸۵/۲۶	۸۴/۲۰
مدیترانه	۸۷/۰۴	۸۵/۲۴
آفریقای جنوبی	۸۸/۳۹	۸۷/۳۹
میانگین وزنی	۸۷/۲۰	۸۴/۷۶

* دلار برای هر بشکه، ۲۸ آذر ۱۳۸۶
استخراج: «اقتصاد ایران» از امور بین‌الملل شرکت ملی نفت.

پیش‌بینی‌های زکی یمانی

تحلیل‌های دیگر نیز نشان‌دهنده این است که رفتار این سازمان، همچنان بزرگترین متغیر مؤثر بر قیمت‌های نفت در بازارهای جهانی طی سال ۲۰۰۸ است. بر اساس گزارشی که اخیراً توسط مرکز مطالعات جهانی انرژی در لندن به ریاست زکی یمانی، وزیر نفت پیشین عربستان سعودی، منتشر شده است، عرضه اضافی نفت توسط آپیک همچنان عمده‌ترین عامل مؤثر بر قیمت‌های نفت است. بر اساس گزارش این مرکز، ۲۰ درصد احتمال دارد که آپیک، عرضه نفت را در سال آینده افزایش دهد و در این صورت، بیشترین سهم افزایش، متعلق به عربستان سعودی خواهد بود. میزان این افزایش، تولید رقمی در حدود ۵۰۰ هزار بشکه در روز برآورد شده است. مرکز مطالعات جهانی انرژی، قیمت نفت در سه ماهه نخست سال ۲۰۰۸ را به طور متوسط، رقمی در حدود ۹۰ دلار در هر بشکه ذکر کرده است. هرچند، بر اساس گزارش این مرکز ممکن است قیمت در سه ماهه چهارم سال، تا ۷۰ دلار در هر بشکه نیز کاهش یابد. بر اساس گزارش این مرکز، عربستان سعودی تحت فشار ایالات متحد برای عادی‌سازی اوضاع در بازارهای جهانی نفت قرار دارد.

در گزارش آژانس بین‌المللی انرژی نیز آپیک، بزرگترین عامل مؤثر بر قیمت‌های نفت در سال جدید میلادی شناخته شده است. بر اساس این گزارش، آپیک اکنون برای افزایش تولید خود تحت فشار است، چراکه افزایش ۱/۱ میلیون بشکه‌ای تولید غیر آپیک نمی‌تواند به تلطیف شرایط در بازارهای نفت منجر گردد. از سوی دیگر، بازار به اقدام آپیک در